

Priloga: Rzd-01-20-00013-01

Datum: 21. 08. 2020

opis enote nesnovne kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00084**

Ime enote: **Ljubiteljsko gledališče**

Sinonimi imena enote:

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **uprizoritve in predstavitve**

Podzvrsti:

gledališke uprizoritve

Tipološka gesla:

gledališka predstava, ljubiteljstvo

Kratek opis:

Ljubiteljsko gledališče je oblika gledališke dejavnosti, ki združuje prostovoljne člane različnih starosti, statusov in poklicev, ki pod okriljem raznih društev pripravljajo in izvajajo gledališke uprizoritve.

Opis:

Ljubiteljsko, neprofesionalno ali amatersko gledališče je oblika gledališča, ki jo sestavlja stalna ali priložnostna skupina ljubiteljev gledališča, ki pripravlja ter izvaja gledališke uprizoritve. Kot prostovoljci največkrat delujejo v lokalnem kulturnem, umetniškem, turističnem ali drugem društvu ali neformalnem združenju. Gledališke skupine združujejo člane obeh spolov, različnih starosti, statusov in poklicev.

Ljubiteljsko gledališko skupino običajno sestavljajo režiser, igralci, scenografi, šepetalci, tehniki in drugi. Njihovo delo je prostovoljno, sodelujejo zaradi simpatiziranja z gledališkim izražanjem, ki jim omogoča ustvarjanje, kvalitetno preživljanje prostega časa, vzpostavljanje socialnih vezi in medgeneracijsko sodelovanje. Končni produkt je uprizoritev, ki je rezultat skupinskega dela. V svojem repertoarju ljubiteljske gledališke skupine posegajo po dramskih igratih in literarnih predlogah domačih in tujih avtorjev. Predstave najpogosteje odigrajo v lokalnem okolju na odrih v za to namenjenih prostorih. O dolgi tradiciji ljubiteljskih gledališč v Sloveniji priča tudi arhitekturna dediščina objektov (npr. narodni, kulturni in prosvetni domovi), v katerih delujejo gledališke skupine.

Poleg prenosa znanja med člani gledaliških skupin je pomembno izobraževanje pod mentorstvom profesionalnih gledaliških igralcev in režiserjev. Z ljubiteljskim gledališčem so povezane tudi šege z uvajanjem novincev v ljubiteljsko gledališko dejavnost, ter navade, ki jih skupine uvedejo kot del priprav na igro za odrom ali na odru in po njej.

Ljubiteljska gledališka dejavnost je razvita po vsej Sloveniji. Obsega več kot 900 različno organiziranih gledaliških in lutkovnih skupin, od otroških, mladinskih in študentskih do odraslih. Skupine delujejo pod okriljem Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti in Zveze kulturnih društev Slovenije. Skupine imajo redna srečanja in tekmovanja. Najboljše ljubiteljske gledališke predstave se uvrstijo na državna srečanja gledaliških skupin, kot sta Linhartovo srečanje –

Festival gledaliških skupin Slovenije in Novačanova gledališka srečanja.

Ljubiteljsko uprizorjanje se je od 17. stoletja pojavljalo v mestih in na podeželju. Začetek slovenskega gledališča predstavljajo jezuitske in kapucinske baročne gledališke igre za množice (pasijoni, mirakli, misteriji). Prva znana ljubiteljska uprizoritev v slovenskem jeziku je bila igra Hoja za paradižem študentov jezuitskega kolegija v Ljubljani leta 1657. Drugi pomembni mejnik je nastanek prvih dramskih besedil v slovenskem jeziku: Škofjeloški pasijon (1721) in prva komedija Županova Micka Antona Tomaža Linharta (1789). Razvoj ljubiteljskega gledališča so v 19. stoletju spodbudili narodnopolitične predstave v času čitalnic in taborov ter ljudski odri z 'narodnimi liki'. Za profesionalizacijo gledališča je bila pomembna ustanovitev Dramatičnega društva v Ljubljani leta 1867, ki je postavilo tudi programska, strokovna in organizacijska izhodišča za spodbujanje in usmerjanje kvalitetne rasti ljubiteljskega gledališča. Oblikovati so se začele različne ljubiteljske igralske skupine (meščanske, kmečke, študentske, tudi mladinske), ki so z množično dejavnostjo prebujale slovensko narodno in kulturno zavest vse do prve svetovne vojne. Po prvi svetovni vojni so začeli nastajati t. i. delavski odri. Med drugo svetovno vojno se je ljubiteljsko igranje delno izvajalo kot oblika recitalov in igranja na mitingih ter akademijah. Konec 50. in v začetku 60. let dvajsetega stoletja je ljubiteljsko gledališče na osnovi bogate tradicije ponovno oživel.

Datacija:

17. stoletje, 1657, prva četrtina 18. stol., 1721, zadnja četrtina 18. stol., 1789, tretja četrtina 19. stol., 1867

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **OSTALO (OSTALO)**

Opis lokacije:

Slovenija

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: 0 X: 0

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00084.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Bor Slana, 2013

6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja nesnovne dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za nesnovno dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Slovenski gledališki inštitut - Gledališki muzej**

Strokovna področja:

etnologija, teatrologija, jezikoslovje

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register nesnovne kulturne dediščine:

Škofjeloški pasijon (EID 02-00001)

Register nepremične kulturne dediščine:

Register premične kulturne dediščine:

Slovenski gledališki inštitut - Gledališki muzej

9. UTEMELJITEV VPISA

Dediščina ljubiteljskega gledališča temelji na bogati tradiciji ljudskega gledališča iz 17. stoletja. Predstavlja kontinuiran razvoj in ohranjanje ljubiteljske kulture in gledališkega izražanja v Sloveniji, hkrati pa je pomemben segment pri vzpostavljanju slovenske identitete. Ljubiteljske gledališke skupine in posamezniki z uprizarjanjem ohranjajo in razvijajo slovenski jezik in narečja ter uprizoritveno umetnost prenašajo iz generacije v generacijo. Ljubiteljsko gledališče posameznikom omogoča izražanje, vzpostavitev socialnih vezi, medgeneracijsko sodelovanje ter prenos znanja med člani skupine. Znanja, veščine, izrazi ter šege in navade, ki so sestavni del priprave in uprizarjanja gledaliških del ljubiteljskega gledališča, so tesno povezani s premično dediščino in kulturnim prostorom, kjer se dediščina ljubiteljskega gledališča predstavlja ali izraža.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **centroid ni določen**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **21. 08. 2020**

Št.: **Rzd-01-20-00013-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-20-00014-11-01

Datum: 29.9.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00084**

Ime enote: **Ljubiteljsko gledališče**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **238**

Šentjakobsko gledališče Ljubljana – društvo

Krekov trg 2, 1000 Ljubljana

<http://www.sentjakobsko-gledalisce.si>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Šentjakobsko gledališče Ljubljana je samostojno in neprofitno društvo, ki deluje na osnovi prostovoljnega združevanja članov s ciljem razvijanja ljubiteljske gledališke kulture v Sloveniji. Delovati je pričelo leta 1921 in velja za najstarejše repertoarno gledališče v Sloveniji.

Glavne dejavnosti Šentjakobskega gledališča Ljubljana so zasnova in uprizarjanje gledaliških del domačih in tujih dramatikov ter zasnova in uprizarjanje drugih kulturnih prireditev s področja gledališkega ustvarjanja. Poleg tega Šentjakobsko gledališče Ljubljana skrbi za strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje članov v gledališki stroki ter sodelovanje z vzgojno-izobraževalnimi in drugimi zainteresiranimi društvi.

Predstave uprizarjajo na matičnem Šentjakobskem odru, poleg tega pa z njimi gostujejo drugod v Sloveniji in v tujini.

Šentjakobsko gledališče Ljubljana redno sprejema nove člane, katerim v okviru svojega delovanja omogoča učenje in izpopolnjevanje na področju gledališke igre. Gledališče ima dobro utečeno 'preskusno dobo' novincev, znotraj katere dobijo novi člani potrebna znanja in se seznanijo z načinom delovanja gledališča. Nepogrešljivo ostaja predajanje znanja med generacijami članov, saj pri nastajanju predstav sodelujejo predstavniki različnih generacij, ki svoja znanja prenašajo na mlajše igralske kolege in jih spodbujajo k razvoju. Uspešnost prenosa znanja in izkušenj se potrjuje z dejstvom, da je iz šentjakobskih vrst mnogo igralk, igralcev in režiserjev odšlo v poklicna gledališča, k slovenskemu filmu, na radio ali televizijo.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **LJUBLJANA (LJUBLJANA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **462463** X: **100787**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00238.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Bor Slana, 2010

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **21.8.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00013-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne: **29.9.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00014-03**

Razlog: **pobuda**

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-20-00013-11-02

Datum: 21.8.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00084**

Ime enote: **Ljubiteljsko gledališče**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec: **Kulturno društvo Svoboda Brestanica – gledališka sekcija** Identifikacija nosilca: **239**

Likarjeva ulica 11, 8280 Brestanica

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Kulturno društvo Svoboda Brestanica ima več kot 100 članov, obsega pa gledališko, pevsko, plesno, literarno, likovno ter ročnodelsko sekcijo in knjižnico. Uradno društvo deluje od leta 1945, čeprav bogato društveno delovanje izpričujeta Kronika trga Rajhenburg in šolska kronika že okoli leta 1850. Sedež društva je v Domu Svobode v Brestanici. V starejših zapisih je mogoče zaslediti, da so domačini iz Brestanice leta 1903 izvedli prvo gledališko predstavo v slovenskem jeziku v gostišču nasproti brestaniške železniške postaje, ob gradnji nove cerkve v Brestanici pa so leta 1912 dobili tudi dvorano z odrom v tedanjem Slomškovem domu.

Gledališka sekcija društva se trudi vsako leto pripraviti novo premiero, večinoma komedije. Na brestaniškem odru so tako uprizorili že več kot 50 premier. Poleg stalnega repertoarja gledaliških predstav se gledališka skupina posveča tudi bogati krajevni preteklosti ter oživljanju dogodkov iz Kronike trga Rajhenburga. Avtorske gledališke uprizoritve slonijo na dramatizaciji zgodovinskih dogodkov kraja in nekdanj živčih oseb. Med drugim so uprizorili legendo o rajhenburških bratih, 1111 let prve pisne omembe gradu (s prizori od Heme Krške, rajhenburških gospodov, turških vpadov, kmečkih uporov do tapistov, izgnanstva in današnjih dni), prazvedbo prve igre v slovenskem jeziku leta 1903 v Brestanici, upor kmetov grajski in cerkveni gospodi, legendo o Notburgi itd. Z omenjenimi avtorskimi uprizoritvami člani gledališke sekcije ohranjajo lokalno izročilo, spomin na pretekle dogodke ter pomembne osebnosti kraja.

Člani društva za domačine in druge obiskovalce čez leto organizirajo tudi več dogodkov, kot so koncerti, razstave, sejmi. Pri delovanju sodelujejo tudi z osnovno šolo.

KD Svoboda Brestanica je ljubiteljsko društvo in povezuje ljudi, ki so pripravljeni svoje znanje, sposobnosti in interese uresničevati na kulturnem področju ter tako prispevati k vrednejšemu življenju v kraju in širše.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **BRESTANICA (KRŠKO)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **537608**

X: **95317**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00239.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Matjaž Marjetič, 2019

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **21.8.2020**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-20-00013-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-20-00013-11-03

Datum: 21.8.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00084**

Ime enote: **Ljubiteljsko gledališče**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **240**

**Kulturno društvo Miran Jarc Škocjan, Alojz Stražar
Valvazorjeva 8, 1230 Domžale**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Predhodnica Kulturnega društva Miran Jarc Škocjan pri Domžalah je bila leta 1949 ustanovljena kulturna sekcija, za uradni začetek delovanja društva pa velja leto 1962, ko se je skupina preimenovala v Kulturno društvo Miran Jarc Škocjan. Prvo predstavo so izvedli pod Šinkovčevim kozolcem tik ob sedanjem poletnem gledališču na Studencu. Društvo je širši slovenski javnosti znano po festivalskem dogajanju v poletnem času na Studencu pri Krtini, v sklopu katerega člani društva vsako leto pripravijo domačo gledališko predstavo, kateremu se pridružijo številna gostovanja. V predstavah sodeluje zelo veliko igralcev, glasbenikov, pevcev in plesalcev z različnimi mentorji. Društvo je aktivno tudi v zimskem času – od leta 1991 organizira miklavževanje v Domžalah.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **DOMŽALE (DOMŽALE)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **469751** X: **112937**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00240.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Uroš Zagožen, 2002

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **21.8.2020**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-20-00013-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI